פנינה לשבת
פרשת שלח לך תשע"ז

בפנימיות הפרשה
(הרב אברהם מרדכי גוטליב שליט"א)

"לא נוכל לעלות אל העם" אשר יושב בא"י **"כי חזק הוא ממנו"**, זה עם מאד חזק, הוא פרוס ממש על פני כל ארץ ישראל, הוא יושב בערים בצורות מאד, עם מלומד מלחמה, אנחנו לא נוכל להתמודד איתם. 12 המנהיגים של עם ישראל, הלכו לא"י והם לא שיקרו, אלא פשוט מסרו מסקנות של הביקור שלהם בא"י. אבל בכל אופן נענשו בעונש כבד מאד , ובמה חטאו ? לא בזה שמסרו דו"ח של שקר, הרי הם אמרו אמת, אלא חטאם היה על כך שלא האמינו בה' אלוקי ישראל.

והנה יהושע בן נון וכלב בן יפֻנה, שהם תכונות החסד והאמונה שבאדם, כלב מלשון – 'כולו-לב', כל לבו לאביו שבשמים, בחי' חסד, בחי' הרצון לעשות נחת רוח ליוצרו. ויהושע הוא מלשון - 'ישועה', "ישועת ה' כהרף עין", שהוא ענין האמונה והביטחון בה'. שניהם מדברים להיפך: **"עלֹה נעלה וירשנו אֹתה, כי יכול נוכל לה וכו' הארץ אשר עברנו לתור אֹתה, טובה הארץ מאד מאד, אם חפץ בנו ה' והביא אֹתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו"** (במדבר יג) הכל תלוי ברצון ה', **"אך בה' אל תמרודו"**, בואו לא נמרוד בה', הרי הקב"ה הוא כל יכול, שהוא 'רבון כל המעשים, אדון כל הנשמות', הקב"ה בודאי רוצה ויכול להביא אותנו לפסגה הגדולה הזאת, ה' איתנו, **"ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם"** (שם יד ח), אין מה לירא ולפחד מעם הארץ, אנחנו יכולים לאכול אותם כמו לחם, אם רק ה' יהיה בעזרנו, אנחנו רק צריכים לבטוח בה'.

זה היה חטא המרגלים, וזהו חטא המרגלים גם היום, כאשר אנו רואים את העובדות בשטח, שהמרחק בין הרצוי והמצוי כ"כ גדול, עד שאין אנו יכולים לקבל ולהאמין שהקב"ה יכול באמת לדלג את המרחק הזה שבין הרצוי והמצוי, וכשלא מאמינים הכל מתמוטט, כבר אין שום חומר דלק לעבודה, אין שום חומר דלק להתמודד עם מה שקורה באדם ובחברה.

משה רבנו מתפלל ומבקש סליחה מאת ה', **"סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך"**, מה משמעות הסליחה? שהקב"ה ישפיע את אורו לאדם ולעם ישראל, אור אשר יעזור לתקן, לא שיבטל לגמרי את הכלים של המח והלב של האדם, אלא רק שישים אותם במשבצת הנכונה, ייתן להם את המקום הנכון, בעיקר שנוכל אנחנו להיבנות בצורה קבועה, בבחי' אמונה וביטחון בה', ובבחי' האהבה שבין אדם לחברו, ובין אדם להבורא ית'.

יעזור הקב"ה שנוכל באמת להיבנות באמונה ובביטחון **"אם חפץ בנו ה'"**, בוודאי **"והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו"**, הן הפרט והן הכלל, **"עלֹה נעלה וירשנו אותה"**.
(מתוך: שלח לך תשס"ב)

חדש באור פנימי

- נפתחה ההרשמה לקורס מנחים אור פנימי קיץ תשע"ז. פרטים נוספים והרשמה בדף קורסים באתר אור פנימי http://www.orpnimi.org.il/?section=694.
- נפתח באתר אור פנימי דף חדש עם שיעורים מוקלטים של הרב שקד אליהו פנחס. מוזמנים לצפות: http://www.orpnimi.org.il/?section=913.
- הסתיים בהצלחה רבה סמינר אלו"ל 4 לפנויים ופנויות. מוזמנים לקרוא משובים בדף משובים באתר אור פנימי: http://www.orpnimi.org.il/?item=2953&section=898.

אור פנימי
חינוך לצמיחה רוחנית

מחשבה פנימית
(יואל אופנהיימר)

והנה השורשים העליונים שנקראים חיצוניות על דרך הנ"ל, נקראים בכללם בשם **שפחה ועבד**. והיינו להראות אשר אין עניינם להזיק ולקלקל כמו שנגלו לשטחיות העין, אלא המה משמשים ומשרתים להפנימיות כמו העבד והשפחה משמשים לאדונם.
(הרב יהודה ליב אשלג - מאמרי הסולם - מאמר ע"ג - שופרו של משיח)

רבנו מחלק את המציאות לפנימיות וחיצוניות. החיצוניות היא איך שהדברים נראים מבחוץ בתפיסה הנשלטת על ידי "משקפי הרצון לקבל". מדובר במכשיר שהעדשה שלו בנויה על ראיית הרווח האישי או הקולקטיבי. אם אני רואה את הרווח, אקטלג את התופעה כ"טובה", ואם לאו - כרעה. לעומת זאת, הראיה הפנימית, היא הסתכלות דרך "משקפי הרצון להשפיע", ושם פוגשים את רצון הבורא שהוא רק טוב מוחלט. אבל על מנת לזכות ב"משקפיים של השפעה", יש לעבוד קשה על ניקוי ומירוק של משקפי הקבלה. ומכיוון שרובנו לא זכינו, עדיין הראיה שלנו מוגבלת מאוד לתחום החיצוניות, הנקרא בלשון המקובלים "קליפה". למושג "קליפה" שני מאפיינים חשובים:

ראשית, למרות שהיא החלק הבזוי והטפל של הפרי, היא מסתירה לגמרי את החלק הפנימי החשוב והמתוק. ובשל כך מובן המושג "קליפות" כביטוי של כוחות הרע הנמצאים בעולם ובנפש האדם, כיוון שהם מסתירים מהאדם את הנגישות לטוב האמיתי והנצחי. ועל כך אמרו חז"ל: "אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין".

שנית, תפקידה של הקליפה להגן על הפרי ולאפשר התפתחותו. רבנו פותח לנו כאן צוהר להבין את מהות הרע בשורשו. כביכול, לרע עצמו גם תפקיד טוב! אבל התפקיד הטוב הזה הוא רק בתנאי שהרע יהיה במקומו, הווה אומר, שפל ומסור ומשרת את הטוב. ולכן נקרא הרע בשורשו "שפחה ועבד". ואז נקרא שהשפחה משרתת את הגבירה. אבל אם להיפך, על דרך הפסוק בספר משלי: **"ושפחה, כי תירש גברתה"**, הופכת השפחה לבעלת הבית, והטוב הוא רק משרת את הרע. זה המצב של רובנו, שגם מעשים הטובים וכוחות הנתינה שלנו משועבדים לחשבון הקבלה והאינטרס, בבחינת "רצון להשפיע על מנת לקבל", כפי שכותב רבנו במאמר "מתן תורה": **"כל חסד דעבדין לגרמייהו הוא דעבדין. פירוש, כל מה שהמה מתחסדים עם חבריהם או בעבדות אלהיהם אין זה משום אהבת זולתם אלא משום אהבה עצמית"**.

ניתן שתי דוגמאות של המצב הראוי שהרע הוא "שפחה ועבד" לטוב. ברמת הפרט, הדרך לעבור ממהות של קבלה למהות של השפעה היא רק על ידי תורה ומצוות. אך תחילת הדרך היא על דרך "לא לשמה". הווה אומר, האדם מתחיל בדרך התורה על ידי אינטרס (לקבל פרס, כבוד או אהבה). וכותב על כך רבנו (במאמר מתן תורה): **"והנה גם אז מתחילים לחנכו בקיום תורה ומצוות לאהבת עצמו - משום שכר בעוה"ז ועוה"ב, המכונה "שלא לשמה", כי אי אפשר להרגילו באופן אחר"**. המעבר דרך ה"לא לשמה", שהיא הדרך הלא רצויה, הכרחי - אך הוא רק שלב מכין לשלב הטוב והרצוי של ה"לשמה". ועל דרך זו ברמת הכלל, שכל התפתחות האנושות מבוססת על למידה מהמצבים הרעים, כפי שכותב רבנו במאמר השלום: **"...וכל מצב טוב, אינו אלא פרי עמלו של המצב הרע שקדם לו. אכן ערכי טוב ורע אלו, אינם אמורים בערך של המצב לפי עצמו, כי אם על פי המטרה הכללית, אשר כל מצב המקרב את האנושות למטרה, נקרא טוב, והמרחיקם מן המטרה נקרא רע"**.

בסוד הלשון
(יוסף בלו)

גאולת ואחישנה לאור פרשת בשלח

פרשת השבוע היא פרשת בשלח הפותחת בהצעה של ה' למשה לשלוח מרגלים לארץ כנען. ניתן לשער שסיפור הכסוי היה תחפושת של דמות התייר שהגיע רק לרגל ולטייל. אך למעשה, המטרה הייתה לתור, לאסוף ולחפש מידע על ארץ כנען שיעזור לכבוש אותה ע"י בני ישראל, כמו שכתוב: "שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר יג, ב). רש"י מפרש: "למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקתה על עסקי דיבה שדיברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר". בעל הטורים מוסיף: "של**ח** **לך** אנש**ים** סופי תיבות **חכם**, שיהיו חכמים וצדיקים". הנה כבר בראשית פרשת בשלח מודיע לנו רש"י על שמה הנוסף, פרשת המרגלים, אשר לא למדו לקח מעונשה של מרים, שהוציאה דיבה על משה אחיה, והוציאו את "דִּבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ" (במדבר יג, לב). מצאתי רמז בשם הפרשה, כי **שלח** הן אותיות **ל(מד) שח** או **חש**. כלומר, המטרה של ה' מהמרגלים היא שיהיו חכמים וצדיקים **לחוש** בכל **חושיהם** את ארץ האבות, ול**שוח שיחות** עם בוראם, כדי שיעזור להם להתגבר על הזמן שבו מוצאים חסרונות המהווים קשיים, ודווקא אז למצוא בקושי אתגר מקדם שלא להיפרד, אלא להתחבר עם הארץ. וכמו כן, שבפעולת **וְיָתֻרוּ** יזכרו את **יתרו** חותן משה, שנודע גם בשם **חובב**. שם זה יכול להזכיר לנו כי לעתים יש לצאת החוצה לחברה ולחבב נקודה זכה בסביבה כדי לקנות חברים וחבורים, ככתוב: "והוי דן כל אדם לקו זכות". באותה צורה ניתן לקנות חיבור לארץ ישראל. בצרוף **ל(מד) חש** ה' מלמד ומרמז לנו על רצונו לפעול את פעולת הגאולה בצורה מהירה והחלטית לא "בעיתה" אלא גאולה ב"**אחישנה**".

המרגלים יצאו לדרך: "וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן" (במדבר יג, כב). כולם עלו לנגב אך רק אחד מהם בא ברצונו ל**חברון** מלשון **חיבור**. עליו כותב רש"י: "כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות, שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם". ומצאתי רמז בשם כלב בן **יפנה** אשר **הפנה פנים** מהמרגלים אל **פני ה'** ככתוב: "וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ" (במדבר יג ל). רבי נתן תלמידו של רבי נחמן כותב על הסגולה המוכחת ש-"כֹּחַ קְדֻשַּׁת קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים שֶׁזָּכוּ לְתַכְלִית שְׁלֵמוּת שְׁמִירַת הַבְּרִית שֶׁזָּכוּ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד וְכוּ'. וְעַל-כֵּן כָּלֵב כְּשֶׁרָאָה שֶׁמִּתְגַּבְּרִים מְאֹד עֲצַת הַמְרַגְּלִים שֶׁרוֹצִים לִפְגֹּם בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, עַל-כֵּן הָלַךְ וְנִשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי אָבוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה וְעַל-יְדֵי זֶה זָכָה לְמַה שֶׁזָּכָה... כִּי כְּשֶׁרוֹצִים לָבוֹא לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל שֶׁהִוא כְּלִלְיוּת כָּל הַקְּדֻשּׁוֹת מִתְגַּבְּרִים וּמִשְׁתַּטְּחִים הַמְּנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים... עַד שֶׁרָאָה כָּלֵב שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעָם כִּי אִם עַל-יְדֵי כֹּחַ קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם קִבְרֵי הָאָבוֹת שֶׁהָלַךְ וְנִשְׁתַּטַּח עֲלֵיהֶם וְעַל-כֵּן כָּל קְרִיעַת יַם-סוּף הָיָה עַל-יְדֵי כֹּחַ אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת קֶבֶר הַצַּדִּיק שֶׁעַל-יְדֵי זֶה הָיְתָה עִקַּר הַגְּאֻלָּה" (לקוטי הלכות בציעת הפת ה, מז). לכן כה חשוב להבין את כחם של הצדיקים לגאול אותנו בפרט וגם בכלל גם לאחר שנסתלקו ובאו למנוחתם.

לשמע דיבת המרגלים "וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לִרְגוֹם אֹתָם בָּאֲבָנִים, וּכְבוֹד ה' נִרְאָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה: עַד אָנָה יְנַאֲצֻנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד אָנָה לֹא יַאֲמִינוּ בִי בְּכֹל הָאֹתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ" (במדבר יד, י-יא). אונקלוס מתרגם את **יְנַאֲצֻנִי** (אותיות **אני נצי**) בתיבה **מְרַגְּזִין** (אותיות **גם רזין** וסודות). כי כאשר איש ישראלי מחזיק אצלו בפנים רגש כמו של נץ דורס הוא מרגיז ומכעיס לא רק את עצמו אלא גם את ה'. כי בכל נברא יש קדושה אלוקית, והסודות, הם אותם **נאצים** אותיות **נאץ ים** (גימטריא **הגאולה**). שהרי הם ניסו להשמידנו, את העם הנבחר, שבחרו ה'. אבל אז זכינו גם בראשית גאולתנו בעצמאות מדינתו היא מדינת ישראל.

הבורא יתברך נתן לנו מתנת חינם את מצוות הציצית. כנגד הכישלון של **וְיָתֻרוּ** קבלנו וְלֹא **תָתוּרוּ**: "וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם **וְלֹא תָתוּרוּ** אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם". ובע"ה בזכות מצוותיו ומצוות הציצית בפרט נתחבר ונזכור לעד את "אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם". אכי"ר.

אור פנימי
חינוך לצמיחה רוחנית

פניני בינה
(יפעת אדלר)

טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד

המרגלים מוציאים את דיבת הארץ רעה וכל העם מתלוננים ובוכים. כלב ויהושע מנסים להציל את המצב, קורעים את בגדיהם ואומרים: **"הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ, טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד"**. מה פירוש "טובה הארץ מאוד מאוד"?

אומר האדמו"ר מסלונים זצ"ל בעל ה"נתיבות שלום": "אין הכוונה על טוב גשמי גרידא, אלא שטובה הארץ מאוד מאוד בעניינים רוחניים".

התכלית שלנו היא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו. אבל בעולם ההעלם וההסתר יש לנו קושי רב לדבוק בה', ויש הרבה מניעות ומכשולים שמסיטים אותנו מהדרך. נתן לנו הקב"ה כמה מתנות כדי לסייע לנו להגיע לתכליתנו, דברים המקרבים ומביאים אותנו לדבקות בה' יתברך, והם בעולם שנה ונפש. בעולם – ארץ ישראל, בשנה – שבת, ובנפש – התורה והמצוות.

עולם - ארץ ישראל:

אומר בעל הסולם בשמעתי, מאמר רל"ג, ארץ ישראל – מדריגת הדביקות:

"ריכוז העבודה צריך להיות על בחינת 'לדבקה בו'. ולזכות לזה צריכים את התורה והמצוות וכל השגת המדרגות העליונות. והוכחה לזה – שאנחנו רואים שכל הברכות שנאמרו לאברהם אבינו ע"ה, היו דווקא 'אל הארץ אשר אראך' (בראשית י"ב א'), שרק שם אמר לו 'ואעשך לגוי וכו' ואגדלה שמך' (שם ב'), וארץ ישראל נקראת 'ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה תמיד מראשית השנה ועד אחרית שנה' (דברים י"א י"ב)".

ה' אומר לאברם: "לך לך מארצך... אל הארץ אשר אראך". מפרש הספורנו: "אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ" - אֶל הַמָּקוֹם מֵהָאָרֶץ **אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ אוֹתָהּ בְּמַרְאוֹת אֱ-לֹהִים**, לְפִיכָךְ עֲבַר בָּאָרֶץ וְלֹא נָטַע אָהֳלוֹ עַד הַמָּקוֹם שֶׁנִּרְאָה אֵלָיו שָׁם הָאֵל יִתְבָּרֵךְ, כְּאֲמָרוֹ "וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם.. וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם, וַיֹּאמֶר: לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת". הקב"ה משרה שכינתו רק בארץ ישראל. התגלות הנבואה לנביאים היא רק בארץ ישראל, וגם כל יהודי לפי ערכו רואה בארץ ישראל את התגלות השכינה.

וזהו פירוש "טובה הארץ מאוד מאוד" – "מאוד מאוד" מדגיש שאפשר להתעלות במדרגות העליונות ובמדרגת הנבואה אך ורק בארץ ישראל.

שנה – שבת:

השבת היא המפתח שלנו לעלייה רוחנית. השבת שולפת אותנו מעולם הפירוד וההעלם ומכניסה אותנו למציאות של חיבור עם הבורא ולדבקות בו (כמו שראינו בהרחבה בשבוע שעבר).

נפש – תורה:

התורה מסייעת לנו להידבק בבורא: **"היוצא מדברינו, אשר תכלית כל הבריאה היא, אשר הברואים השפלים יוכלו ע"י קיום התורה והמצות לילך מעלה מעלה הלוך ומתפתח עד שיזכו להדבק בבוראם יתברך ויתעלה"** (בעל הסולם, מאמר מתן תורה, ו).

אם כך כל הלומד תורה בשבת בארץ ישראל מאחד את עולם-שנה-נפש המסוגלים לדבקות בה'. מתן תורה בהר סיני היה בשבת, ובכל שבת יש מעלה מיוחדת ללמוד בה תורה. "רבי ברכיה בשם רבי חייא בר בא: 'לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה'" (תלמוד ירושלמי, שבת, טו, ג).